

ОГЛЯД ДІЯЛЬНОСТІ МОМ В УКРАЇНІ У СФЕРІ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я
ТА ПСИХОСОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ

ПІДТРИМКА ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ТА ДОБРОБУТУ ГРОМАДИ

1 ЛИПНЯ - 31 ГРУДНЯ 2023 РОКУ

ПЕРЕДМОВА

Алессія Скіавон
Голова Представництва МОМ в Україні

На порозі 2024 року я згадую минулий рік і захоплююся стійкістю українських громад перед обличчям триваючої війни та вимушеного переселення. Цей період став свідченням здатності людського духу до відновлення та зцілення, навіть попри найстрашніші виклики. Вплив війни в Україні на психічне здоров'я та благополуччя часто є прихованим, але руйнівним — він зачіпає окремих людей, сім'ї та цілі громади.

У цьому звіті висвітлено цілеспрямовані зусилля МОМ із надання високоякісних послуг у сфері ПЗПСП по всій Україні з липня по грудень 2023 року. Наша стратегія поєднує негайну допомогу з довгостроковими планами з підвищення стійкості та відновлення, що ґрунтується на глибокому розумінні складнощів людської психіки в умовах тиску. Пропонуємо ознайомитися з нашим комплексним та проактивним підходом, спрямованим не лише на надання негайної допомоги, але й на закладення фундаменту для стійкості та відновлення.

Наші ініціативи — від втручань на рівні громад до цілеспрямованих послуг підтримки та зміцнення потенціалу — свідчать про нашу відданість цілісному підходу до надання допомоги. Співпраця з місцевими органами влади, міжнародними партнерами та організаціями громадянського суспільства має вирішальне значення для підвищення ефективності зусиль та охоплення послугами.

Історії в цьому звіті виходять за рамки програмних досягнень: це історії людської стійкості, колективної емпатії та спільного прагнення до зцілення. Вони про подолання розриву між відчаєм і надією, ізоляцією та громадою, кризовою подією та відновленням.

Я висловлюю глибоку подяку українському уряду, донорам, партнерам та передусім нашій відданій команді МОМ за їхню непохитну відданість справі, їхній досвід і співчуття. Ця робота, життєво важлива для добробуту багатьох людей, була б неможливою без таких колективних зусиль.

Занурюючись у цей звіт, я запрошую вас не лише досягнути глибину та широту діяльності МОМ у сфері ПЗПСП в Україні, а й замислитися над основним переконанням, що лежать в основі нашої місії: гідність кожної людини та трансформаційна сила колективних дій у сприянні позитивним, довготривалим змінам.

ВСТУП

Масштаб і складність війни в Україні вимагають багатовимірного гуманітарного реагування. Присутня в країні з 1996 року, на початку повномасштабного вторгнення МОМ оперативно розпочала комплексну допомогу внутрішньо переміщеним особам (ВПО) та постраждалим від війни людям по всій Україні, охопивши критично важливою підтримкою понад 5,8 мільйонів осіб з лютого 2022 року.¹

У другій половині 2023 року Україна продовжувала рухатися в умовах, що супроводжуються значними викликами та трансформаціями. Дані за листопад 2023 року свідчать про високий рівень переміщення в Україні та з України: 3,5 мільйона переміщених всередині країни та 6,3 мільйона, що шукають притулку в сусідніх країнах.² Це масштабне переміщення зруйнувало життя та створило глибокі психосоціальні проблеми та проблеми психічного здоров'я в різних громадах. У відповідь на це МОМ активізувала свою діяльність у сфері ПЗПСП, спрямовану на відновлення почуття безпеки, підвищення самооцінки та солідарності в громадах, а також надання громадам інструментів для подолання нинішніх і майбутніх стресів. Водночас МОМ дивиться в майбутнє, підтримуючи Україну у відновленні її громад.

Спираючись на фундаментальну роботу, викладену в нашому звіті за перше півріччя 2023 року, цей звіт заглиблюється в основні події та історії успіху програми МОМ з ПЗПСП з липня по грудень 2023 року. Зусилля та успіхи, описані в цьому звіті, були б неможливими без тісної співпраці та підтримки з боку ключових партнерів з Уряду України, зокрема Офісу першої леді, Координаційного центру з психічного здоров'я при Кабінеті Міністрів України та Міністерства у справах ветеранів України. Крім того, вирішальними у досягненні результатів були прихильність і підтримка місцевої та регіональної влади, а також зразкова робота виконавчих партнерів "Пектораль", Благодійний фонд "Слов'янське серце", "Майстерня добра", Центр громадських ініціатив "Інтелект Сумщини", UK Med, MED OK та Medical Teams International.

Реалізуючи заходи з ПЗПСП на різних рівнях піраміди інтервенцій у сфері Міжвідомчого постійного комітету (МПК) з ПЗПСП,³ МОМ надає широкий спектр послуг у сфері ПЗПСП, які допомагають ВПО, особам, що повернулись, приймаючим громадам тощо відновити почуття безпеки, підвищити особисту та суспільну ефективність, сприяти відновленню соціальних мереж і розробити інструменти, здатні допомогти постраждалим громадам впоратися з минулим і плекати надію на майбутнє.

Малюнок 1. Жінки в Одесі займаються йогою в жовтні 2023 року. Заняття об'єднало членів місцевої громади з переселенцями зі сходу України © МОМ

¹ Карта операційної присутності МОМ в Україні, жовтень 2023 року, <https://shorturl.at/egh10>

² Матриця відстеження переміщень МОМ в Україні, січень 2024 року. <https://dtm.iom.int/ukraine>; <https://shorturl.at/pwBGM>

³ Для отримання додаткової інформації, будь ласка, відвідайте <https://interagencystandingcommittee.org/mental-health-and-psychosocial-support-emergency-settings>

КЛЮЧОВІ КОМПОНЕНТИ ПРОГРАМИ ПЗПСП МОМ

- 1. Розширення доступу до послуг:** МОМ застосовує комплексний підхід до подолання наслідків війни для добробуту людей і громад. Для розвитку та відновлення соціальних зв'язків МОМ організовує громадські мистецькі, спортивні заходи, сесії неформальної освіти та професійної підготовки, сприяючи зміцненню довіри та добробуту на індивідуальному, родинному та суспільному рівнях. Крім того, інтегровані програми МОМ у сфері ПЗПСП та інтеграції засобів до існування спрямовані на подолання стресу, пов'язаного з роботою, та надання людям навичок і підтримки, необхідних для успішної трудової діяльності, покращення робочого середовища та підвищення життєстійкості громади. Нарешті, психіатричні консультації та клінічне психологічне консультування надаються людям з уже наявними та/або новими формами важкого стресу, поведінковими проблемами та проблемами у стосунках, а також з помірними та важкими розладами психічного здоров'я. Спеціалізовані послуги надаються як особисто, так і через Гарячу лінію емоційної підтримки ПЗПСП МОМ українською, російською, англійською та арабською мовами для абонентів по всій Україні, а також у Чехії, Угорщині, Литві, Молдові, Словаччині, Польщі, Румунії та Великій Британії.⁴
- 2. Зміцнення потенціалу місцевих надавачів послуг (окремих практиків ПЗПСП та організацій громадянського суспільства):** Посилюючи ширшу систему підтримки психічного здоров'я, МОМ забезпечує критично важливе навчання для працівників ПЗПСП на місцях, волонтерів, державних установ, співробітників місцевих і міжнародних неурядових організацій та інших фахівців у сфері ПЗПСП, зосереджуючи увагу на навичках надання психосоціальної підтримки в надзвичайних ситуаціях.
- 3. Підвищення обізнаності про ПЗПСП та базові послуги:** МОМ приділяє особливу увагу зменшенню стигми щодо психічного здоров'я та усуненню бар'єрів у доступі до послуг, забезпечуючи їх доступність для всіх, включаючи внутрішньо переміщених осіб, осіб, що повернулись, ветеранів та осіб, що постраждали від війни, в тому числі тих, що проживають на важкодоступних, віддалених територіях.
- 4. Адвокація, політика та координація:** МОМ формує та просуває політику і програми, спрямовані на підтримку потреб у сфері психічного здоров'я в Україні. Ці зусилля включають координацію з метою запобігання дублюванню послуг, узгодження зі стратегіями українського уряду та Всеукраїнською програмою охорони психічного здоров'я.⁵ Роль МОМ поширюється на співголокування в таких ключових групах, як Робоча група з питань ПЗПСП для ветеранів та робочі підгрупи з питань ПЗПСП на сході України (Запорізька, Полтавська, Харківська та Дніпропетровська області), а також у Вінницькій області, що підкреслює відданість МОМ як впливу на формування політики, так і ефективного надання послуг у сфері охорони психічного здоров'я.

Програми МОМ в Україні адаптовані до унікального контексту на національному та місцевому рівнях. Зосереджуючись на відновленні соціальних мереж і повазі до автономії всіх залучених громад, ці ініціативи відіграють ключову роль у підвищенні психосоціального благополуччя людей і громад.

Модель МОМ у сфері ПЗПСП визнана найкращою практикою у сфері ПЗПСП на рівні громад у стратегічному плані реагування України [“Пріоритетні багатосекторні заходи із психічного здоров'я та психосоціальної підтримки в Україні під час та після війни: оперативна дорожня карта.”](#) Усі послуги надаються відповідно до [Посібника МОМ “Психічне здоров'я та психосоціальна підтримка на рівні громад у надзвичайних ситуаціях та у разі переміщення”](#), з дотриманням принципу “не нашкодь” [проєкту “Сфера” та стандартів, визначення психічного здоров'я ВООЗ та Керівництва МПК з ПЗПСП в умовах надзвичайних ситуацій.](#)

⁴ Доступний українською, російською, англійською або арабською мовами для абонентів з України (+380 0800 211 444); Чехії +420 800 050 770; Угорщина (+36 80 984 544, понеділок-субота); Литва (+370 800 00 474); Молдова (+373 080 000 001); Польща (+48 22 104) 32 38, +48 800 088 091); Словаччині (+421 800 601 078); Румунії (+40 31 631 5736) та Великій Британії (+44 808 164 8668). Графік роботи можна знайти на сайті Представництва МОМ в Україні: <https://ukraine.iom.int/iom-emotional-support-hotline>.

⁵ Підтримка розробки та реалізації Всеукраїнської програми охорони психічного здоров'я здійснюється Координаційним центром з питань психічного здоров'я Кабінету Міністрів України за експертного партнерства та підтримки Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ). Платформою для прийняття рішень є Міжвідомча координаційна рада при Кабінеті Міністрів України.

ДАНІ ТА ЦИФРИ

З 24 лютого 2022 року до 31 грудня 2023 року, після початку повномасштабного вторгнення, МОМ та її партнери-виконавці успішно надали загалом 152 791 послугу з ПЗПСП для понад 58 000 осіб. Лише в другій половині 2023 року 62 863 послуги з ПЗПСП були надані понад 20 000 осіб, які проживають у 19 областях і 49 районах.⁷

**152 791 ПОСЛУГА НАДАНА ДЛЯ
58 894 ОСІБ У ПЕРІОД З ЛЮТОГО 2022
ПО ГРУДЕНЬ 2023 РОКУ**

**62 863 ПОСЛУГИ НАДАНО
20 868 ОСОБАМ У ПЕРІОД
ІЗ ЛИПНЯ ПО ГРУДЕНЬ 2023 РОКУ**

5,553 Лют 2022 - Груд 2023 4% Розбудова потенціалу 2,228 Лип - Груд 2023

Відсоток означає частку послуг, наданих у період з Лютого 2022 року по Грудень 2023 року.

МОМ реалізує в Україні низку заходів на всіх чотирьох рівнях піраміди інтервенцій МПК з ПЗПСП.

ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ НАДАНИХ ПОСЛУГ - ЛИПЕНЬ-ГРУДЕНЬ 2023 РОКУ

⁶ МОМ класифікує взаємодію з особою, яка займається діяльністю або надає послуги, як "послугу". "Бенефіціар" - це особа, яка вперше взаємодіє з МОМ. Наприклад, якщо особа телефонує на гарячу лінію МОМ (це вважається однією послугою), потім її перенаправляють до консультативної служби (це перенаправлення вважається іншою послугою), а згодом вона бере участь у консультації (третя послуга), ця особа вважається бенефіціаром, який отримав три окремі послуги. МОМ враховує цю особу як бенефіціара за першою послугою МОМ, до якої вона звернулася.

⁷ Сюди входять: Уманський район **Черкаської області**; Чернігівський район **Чернігівської області**; Чернівецький, Дністровський та Вижицький райони **Чернівецької області**; Дніпровський, Кам'янський, Криворізький, Новомосковський та Синельниківський райони **Дніпропетровської області**; Бахмутський та Краматорський райони **Донецької області**; Івано-Франківський район **Івано-Франківської області**; Ізюмський та Харківський райони **Харківської області**; Херсонський район **Херсонської області**; Хмельницький район **Хмельницької області**; місто **Київ**; Білоцерківський, Бучанський, Фастівський та Вишгородський райони **Київської області**; Червоноградський, Дрогобицький, Львівський, Стрийський та Золочівський райони **Львівської області**; Миколаївський район **Миколаївської області**; Болградський, Одеський та Роздільнянський райони **Одеської області**; Кременчуцький, Миргородський та Полтавський райони **Полтавської області**; Сумський, Роменський, Шосткинський, Охтирський, Конотопський та Лебединський райони **Сумської області**; Гайсинський, Вінницький та Жмеринський райони **Вінницької області**; Березівський, Хустський, Мукачівський, Тячівський та Ужгородський райони **Закарпатської області**; Запорізький район **Запорізької області**.

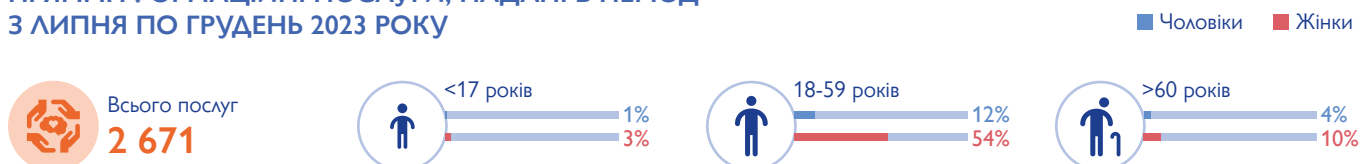

ПІДВИЩЕННЯ ОБІЗНАНОСТІ ТА ДОСТУПУ ДО ПОСЛУГ ПЗПСП ТА БАЗОВИХ ПОСЛУГ

Команда ПЗПСП МОМ в Україні підтримує доступ бенефіціарів до базових послуг з підтримки психічного здоров'я через підвищення обізнаності, адвокацію, перенаправлення та координацію з іншими міжнародними та місцевими організаціями та органами влади. Підтримка бенефіціарів у доступі до ПЗПСП та додаткових допоміжних послуг у такий спосіб зменшує тиск на другий, третій та четвертий рівні піраміди інтервенцій МПК. Ці зусилля мають вирішальне значення для зміцнення психічного здоров'я та благополуччя людей, які постраждали від війни.

У координації з місцевими громадами та органами влади, а також з іншими міжнародними та місцевими організаціями МОМ визначає потреби цільових груп населення, залучає місцеві громади до розвитку послуг та інформує їх про оновлену інформацію про доступність послуг за допомогою кампаній та заходів, які часто є частиною заходів з підтримки громад та сімей. Ці ініціативи з підвищення обізнаності є важливим компонентом зобов'язань МОМ підтримувати найбільш вразливі громади, забезпечуючи їх знаннями та ресурсами для доступу до послуг, життєво важливих для відновлення та стійкості.

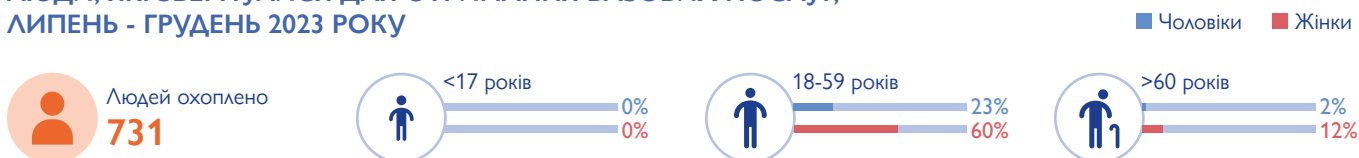
ПРЯМІ ІНФОРМАЦІЙНІ ПОСЛУГИ, НАДАНІ В ПЕРІОД З ЛИПНЯ ПО ГРУДЕНЬ 2023 РОКУ

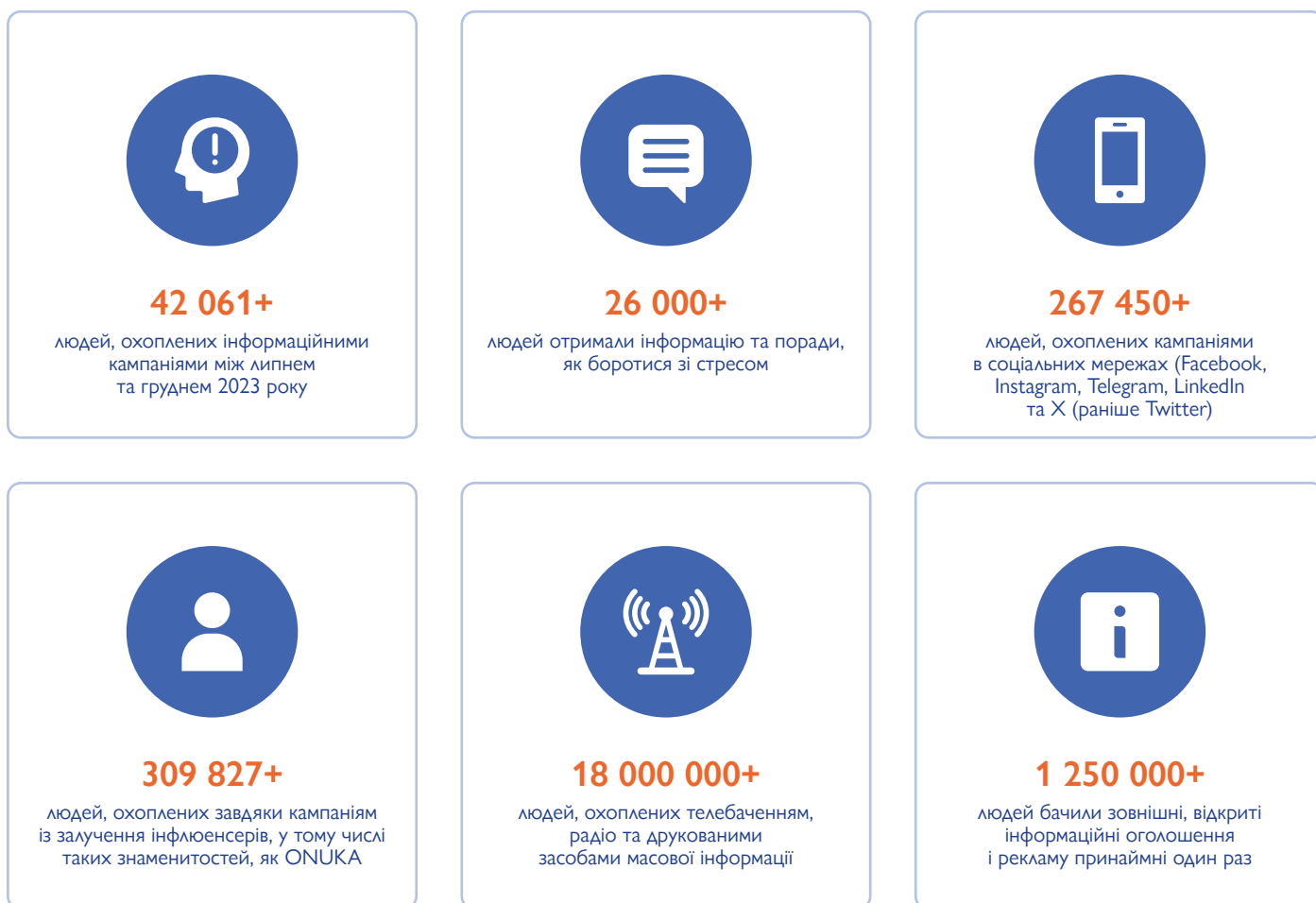
Крім того, МОМ координує роботу з місцевими партнерами та через Гарячу лінію емоційної підтримки ПЗПСП МОМ щоб перенаправляти бенефіціарів до відповідних постачальників послуг, відстоює їхні потреби, коли і де такі послуги доступні. Команда МОМ з ПЗПСП, коли це доречно, також координує перенаправлення до інших програм МОМ, таких як забезпечення засобами до існування, захист, притулок, непродовольчі товари, правова допомога, охорона здоров'я тощо.

ЛЮДИ, ЯКІ ЗВЕРНУЛИСЯ ДЛЯ ОТРИМАННЯ БАЗОВИХ ПОСЛУГ, ЛИПЕНЬ - ГРУДЕНЬ 2023 РОКУ

На додаток до безпосереднього охоплення через заходи, кампанії МОМ спеціально розроблені для покращення розуміння послуг у сфері ПЗПСП на рівні громад та суспільства в цілому. Ці кампанії, деякі з яких детально описані нижче, охопили десятки мільйонів людей по всій Україні лише у 2023 році. Кожна ініціатива МОМ має на меті інформувати громади про наявність, важливість і методи доступу до послуг з ПЗПСП, які мають вирішальне значення для подолання психологічних і соціальних наслідків переміщення та війни. Звертаючись до людей у повсякденному житті, наприклад, у школах і громадському транспорті, плакати, білборди та цифрові кампанії відіграють важливу роль у нормалізації розмов про психічне здоров'я та заохочують людей звертатися за допомогою.

ПОНАД 31 103 277 ЛЮДЕЙ ОХОПЛЕНО ІНФОРМАЦІЙНИМИ КАМПАНІЯМИ МІЖ ЛИПНЕМ І ГРУДНЕМ 2023 РОКУ

Це на додаток до 10 мільйонів людей, охоплених у першій половині 2023 року (понад 41 мільйон за весь рік)

Малюнок 2. MOM співпрацювала з лідерами думок, зокрема з ONUKA, у проведенні широкомасштабної інформаційної кампанії, яка охопила понад 31 000 000 людей. © MOM

Прагнучи значно підвищити обізнаність про психічне здоров'я в Україні, MOM розширила свою інформаційно-просвітницьку діяльність, співпрацюючи з 10 впливовими особами, зокрема з відомою українською співачкою Наталією Жижченко з гурту ONUKA, в рамках кампанії "Твої почуття теж важливі".⁸ Ця кампанія, яка використовувала білборди та [цифрові платформи](#), мала на меті популяризацію позитивних стратегій подолання труднощів, підвищення обізнаності про проблеми психічного здоров'я та надання інформації про наявні служби підтримки, включно з

гарячою лінією емоційної підтримки MOM. Залучення таких знаменитостей, як ONUKA, дозволило кампанії ефективно охопити та викликати резонанс у понад 300 000 людей безпосередньо та набагато більшої кількості опосередковано. Це стратегічне партнерство відіграло ключову роль у поширенні життєво важливих повідомлень про психічне здоров'я по всій Україні, підкреслюючи важливість психічного благополуччя та доступності базових послуг.

⁸ Більше інформації можна знайти за посиланням: https://www.youtube.com/watch?v=vFxonSWEOE&ab_channel=IOMmissionUkraine

Малюнок 3. MOM підтримала розробку та публікацію понад 175 000 плакатів, білбордів, стаціонарних та цифрових рекламних матеріалів, які були розміщені та розповсюджені у вагонах метро, потягах і на вокзалах, у школах, магазинах та громадських місцях по всій Україні. Ця реклама слугує потужним інструментом адвокації психічного здоров'я. © MOM

Особливо результативною виявилась тісна співпраця MOM із Всеукраїнською програмою ментального здоров'я першої леді України та Координаційним центром з психічного здоров'я при Кабінеті Міністрів України. У рамках цієї координації MOM підтримала розробку та публікацію понад 175 000 плакатів, білбордів, стаціонарних і цифрових засобів реклами, розміщених та розповсюджених у вагонах метро, поїздах, на вокзалах, у школах, магазинах і громадських місцях по всій Україні. Ця реклама слугує потужним інструментом адвокації психічного здоров'я. Вона надає важливу інформацію про ресурси психічного здоров'я та послуги з підтримки в рамках Всеукраїнської програми ментального здоров'я.

Крім того, MOM підтримувала і продовжує підтримувати Всеукраїнську програму ментального здоров'я першої леді України. Комунікаційна кампанія програми Ти як?⁹ спрямована на формування в українському суспільстві культури обізнаності про психічне здоров'я та надання допомоги людям у подоланні стресу і травм, спричинених війною. Кампанія заохочує людей до проактивних кроків у розумінні та управлінні своїм психічним здоров'ям, пропонуючи стратегії самопомогі та підтримки. Кампанія використовує вплив амбасадорів, серед яких відомі діячі індустрії розваг, бізнес-лідери та лідери думок, для поширення ідеї програми, взаємодії з громадськістю, проведення освітніх заходів та пропаганди методів самопомогі. Амбасадори також відіграють вирішальну роль у заклику громадськості пам'ятати про своє психічне здоров'я та звертатися по допомогу в разі потреби.

Програма координується Міністерством охорони здоров'я України, а MOM та ВООЗ виступають експертними партнерами. Виконавчим операційним партнером виступає громадська організація "Безбар'єрність". Цифрова присутність кампанії охоплює різні соціальні медіа-платформи, такі як Facebook, Instagram, Telegram і Viber, і включає такі ресурси, як "Аптечка психологічної самопомогі", а також збірник онлайн і офлайн-ресурсів підтримки. Серед цих ресурсів - Гаряча лінія емоційної підтримки ПЗПСП MOM, яка надає негайну допомогу тим, хто телефонує.

Малюнок 4. MOM взяла участь у Координаційній раді з питань психічного здоров'я на початку грудня 2023 року, скликаній Прем'єр-міністром та першою леді України © MOM

⁹ Більше інформації можна знайти тут: <https://www.howareu.com>

Окрім того, МОМ взяла участь у кількох резонансних заходах, щоб посилити залучення донорів і підкреслити важливість інтеграції ПЗПСП у різні сектори. Помітною подією став Саміт перших леді та джентльменів під головуванням першої леді України Олени Зеленської, присвячений темі “Психічне здоров'я. Стійкість і крихкість майбутнього”. У саміті взяли участь перші леді та джентльмени з понад 25 країн світу, а також Державний секретар США, що свідчить про колективну прихильність до ініціатив у сфері психічного здоров'я як критично важливої відповіді на кризу, спричинену війною. У своєму вступному слові перша леді Олена Зеленська наголосила на необхідності збереження психічного здоров'я молоді для забезпечення процвітаючого майбутнього України: “Ми також говоримо про наше майбутнє - дітей, про психічне здоров'я яких ми повинні подбати сьогодні задля великого та успішного завтра”.

Гульєльмо Скініна, керівник Глобального підрозділу МОМ з питань психічного здоров'я, психосоціального реагування та міжкультурної комунікації, виступив та розповів про різноманітні потреби та ресурси у сфері ПЗПСП для переміщеного населення, представивши дослідження, яке свідчить, що приблизно половина українських підлітків у віці від 13 до 15 років пережили емоційний стрес через війну. Скініна запропонував заходи для підтримки психічного здоров'я молодих людей та їхніх сімей, підкресливши необхідність безпечних, справедливих і орієнтованих на потреби послуг з охорони психічного здоров'я для підтримки постраждалих від війни громадян.

В грудні 2023 року МОМ взяла участь у розширеному засіданні Міжвідомчої координаційної ради з питань охорони психічного здоров'я, скликаному Прем'єр-міністром та першою леді України. Рада стала платформою, на якій МОМ представила свій внесок у зміцнення психічного здоров'я після повномасштабного вторгнення Російської Федерації в

Малюнок 5. Перша леді Олена Зеленська виступає на Третньому саміті перших леді та джентльменів у Києві 6 вересня 2023 року © МОМ

“Коли ми говоримо про психологічну допомогу переселенцям, ми завжди фокусуємося на стражданнях. Але є ще й стійкість - здатність людини долати труднощі. Обмін позитивним досвідом надихає інших”.

Гульєльмо Скініна,

Керівник Глобального підрозділу МОМ з питань психічного здоров'я, Психосоціального реагування та міжкультурної комунікації

Україну 24 лютого 2022 року, а також обговорила стратегії поширення підтримки на всю територію України.

Під час зустрічі Прем'єр-міністр підтвердив зобов'язання уряду інтегрувати питання психічного здоров'я в усі державні політики. Перша леді наголосила на меті зробити психологічні послуги доступними для кожного громадянина України: “Ми хочемо, щоб психологічні послуги були доступними для кожного українця, незалежно від того, як далеко він живе від великих міст”, - сказала перша леді України Олена Зеленська.

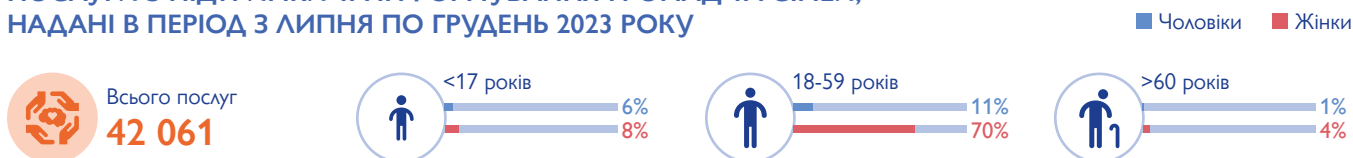
Малюнок 6. Старший програмний координатор з питань ПЗПСП д-р Хатем Марзук, Голова Представництва МОМ в Україні Алессія Скавон, керівник Глобального підрозділу МОМ з питань психічного здоров'я, психосоціального реагування та міжкультурної комунікації Гульєльмо Скініна та Національний координатор МОМ з питань ПЗПСП Олексій Бердник представляли МОМ на Третньому саміті перших леді та джентльменів у Києві © МОМ

ПІДХІД МОМ ДО ВІДНОВЛЕННЯ НА РІВНІ ГРОМАД

Оскільки війна в Україні продовжувалася у 2023 році, МОМ розширила діяльність з підтримки громад і сімей, щоб вирішити триваючі та комплексні проблеми, з якими стикаються громади по всій Україні. Команди МОМ надавали комплексну підтримку для подолання низки психосоціальних стресів, зокрема тривоги, втрати та горя, розриву соціальних зв'язків і невпевненості в майбутньому, поєднуючи залучення громад, підвищення обізнаності та культурно чутливі заходи на рівні громад і сімей.

ПОСЛУГИ З ПІДТРИМКИ ТА ІНФОРМУВАННЯ ГРОМАД ТА СІМЕЙ, НАДАНІ В ПЕРІОД З ЛИПНЯ ПО ГРУДЕНЬ 2023 РОКУ

Основні заходи в цей період включали мистецькі заходи, покликані сприяти психосоціальному зціленню, заходи для дітей, спрямовані на розвиток життєстійкості та позитивних емоцій, заходи з інтеграції та підтримки спільноти для переміщених осіб тощо. Ці ініціативи відіграли вирішальну роль у розбудові довіри, зміцненні соціальних зв'язків і поліпшенні загального добробуту серед осіб, постраждалих від війни. Друга половина 2023 року стала періодом значного зростання зусиль МОМ, спрямованих на зцілення, об'єднання та розширення прав і можливостей громад, які зіткнулися з суворими реаліями війни та переміщення, і охопила понад 6 000 осіб.

Успіх цих програм ґрунтується на тісній співпраці з місцевою владою, що забезпечує ефективне охоплення та раціональний розподіл ресурсів. Для того, щоб програми МОМ залишалися оперативними та ефективними, вона регулярно проводить сесії зворотного зв'язку з місцевою владою та бенефіціарами, що дає змогу постійно вдосконалювати й адаптувати інтервенції з ПЗПСП на рівні громад.

Ініціативи МОМ на заході України стали прикладом відданості організації залученню та підтримці громад. У Чернівецькій області переміщені особи та члени приймаючої громади об'єдналися для створення муралу в молодіжному центрі, який відремонтувала МОМ. Цей мурал став полотном, на якому учасники з різним досвідом змогли висловити свої ідеї щодо можливого впливу ідентичності та приналежності на кризові ситуації.¹⁰ У ході творчого процесу люди ділилися своїми історіями та досвідом, що відображає різноманітний характер їхньої громади. Ця ініціатива, яка отримала нагороду від міського голови, підкреслила роль МОМ у налагодженні зв'язків між громадами та підтримці інклюзивних просторів для діалогу і самовираження, що зміцнює почуття приналежності та ідентичності. Мистецькі майстер-класи та подібні заходи пропонують простір для самопізнання та зцілення, надаючи учасникам можливість створити щось прекрасне та засіб для кращого розуміння себе, підкреслюючи силу спілкування та позитивних емоцій, особливо під час роботи в групах.

Малюнок 7. МОМ допомогла відремонтувати чернівецький молодіжний інтеграційний центр "Резиденція молоді", а також підтримала розробку та нанесення муралу для громади. Сприяючи співпраці між молодими людьми з переміщених та приймаючих громад, МОМ сприяла проведенню цікавих семінарів з питань ідентичності та приналежності для створення муралу. © МОМ

¹⁰ Будь ласка, перегляньте коротке відео тут: https://www.linkedin.com/posts/international-organization-for-migration-iom-ukraine_the-transformative-and-psychosocially-healing-activity-7111315146664210433-gBiC?utm_source=share&utm_medium=member_ios

Малюнок 8. Члени громади та співробітники МОМ спільно розробляли дизайн і наносили мурал у громадському центрі чернівецького молодіжного інтеграційного хабу "Резиденція молоді". © МОМ

Малюнок 9. Олесья та її донька Вероніка-Марія, учасниці організованих МОМ піших походів у Закарпатській області, є прикладом позитивного впливу активного відпочинку на природі та рекреаційних заходів. Переїхавши до Закарпатської області зі сходу України після того, як біля їхнього будинку розірвалася серія снарядів, вони, завдяки цим екскурсіям, знайшли розраду і нові зв'язки. За словами Олесьї: "Ці прогулянки допомогли нам почати будувати нове життя далеко від дому". МОМ проводить подібні заходи в різних регіонах, успішно налагоджуючи зв'язок між сім'ями переселенців і приймаючими громадами. Ці заходи не лише зміцнюють зв'язки між громадами, але й сприяють взаєморозумінню та підтримці між учасниками, прискорюючи відновлення та інтеграцію. © МОМ

Аналогічно, на заході України та районах, де безпечно проводити заходи на свіжому повітрі, МОМ організує піші прогулянки, походи по гриби та інші рекреаційні заходи, які допомагають учасникам провести час на природі, відновити сили та віднайти внутрішню енергію. Такі заходи сприяють зміцненню зв'язків у громаді та підвищенню життєстійкості серед переміщених осіб, а також є важливим каналом доступу учасників до спеціалізованих послуг. Заходи часто організовані з додатковим психосоціальним компонентом для забезпечення максимальної користі.

Підтримка, яку МОМ надає ЛГБТК+ спільноті у Львові, є важливим аспектом її більш широких зобов'язань щодо інклюзивності та підтримки всіх членів суспільства, особливо тих, хто стикається з дискримінацією. Завдяки спеціальним ініціативам, таким як індивідуальні консультації, творчі майстерні та соціальні заходи, МОМ пропонує безпечний простір, де ЛГБТК+ можуть вільно виражати себе та знаходити підтримку. Ці заходи спрямовані на задоволення нагальних психосоціальних потреб і водночас сприяють досягненню ширших цілей: сприяють прийняттю, зменшенню стигми та відстоюють права маргіналізованих груп.

Так само ініціативи МОМ у сфері ПЗПСП у Миколаївській, Херсонській та Одеській областях продемонстрували глибоку відданість справі зміцнення стійкості громад та розширення прав і можливостей людей в умовах триваючої війни та переміщення.

Малюнок 10. "Я просто забулася серед краси природи. Я нарешті змогла зарядитися енергією і заземлитися", - розповідає Яна, переселенка з Краматорська, описуючи зрубні вилазки на Закарпатті. © MOM

У листопаді та грудні 2023 року MOM тісно співпрацювала з місцевим виконавчим партнером "Майстерня добра", щоб розширити доступність заходів з підтримки громад та сімей у Миколаївській та Херсонській областях. Ця ключова ініціатива передбачала підготовку 22 місцевих волонтерів, у тому числі медичних і соціальних працівників, щоб вони стали координаторами у своїх громадах, здатними впроваджувати орієнтовані на мистецтво та культуру заходи з ПЗПСП. Навчені фасилітатори провели більше десятка заходів у листопаді та грудні, залучивши до них понад 313 осіб. Ці заходи були спрямовані на підвищення обізнаності учасників про їхні соціальні та культурні зв'язки, цінність вираження емоцій через мистецтво та розширення можливостей, що впливають з почуття приналежності та обміну досвідом. Надалі підготовлені фасилітатори зможуть

повторювати ці заходи у своїх громадах, розширюючи охоплення та довготривалий вплив проєктів MOM. Такі ініціативи особливо важливі у віддалених і постраждалих від війни районах поблизу лінії зіткнення, де доступ до підтримки та ресурсів часто обмежений. Успіх цих програм підкреслює важливість підходів, орієнтованих на громади, у вирішенні складних потреб постраждалих від війни.

У грудні 2023 року громада міста Роздільна Одеської області насолодилась унікальним поєднанням мистецтва та історії під час Дня театру, організованого MOM. Він залучив понад 250 мешканців до групових форм зняття стресу за допомогою сторітелінгу. Учасники, серед яких були переселенці та члени місцевої громади, спільно створювали сценарії та як актори грали у п'єсах, що відображали їхній нещодавно пережитий досвід. Цей театральний день послужив засобом для зцілення спільноти, дозволивши людям обміркувати і висловити свій досвід війни, втрат і стійкості. Це був день, коли спільні історії стали інструментом катарсису, допомагаючи сплести колективне почуття ідентичності та приналежності. На таких заходах завжди присутній психолог MOM, щоб забезпечити належну увагу до будь-яких потенційних приголомшливих емоцій під час виступів. Цей захід став свідченням сили психосоціальної підтримки на рівні громади, продемонструвавши, як творче самовираження може бути життєво важливим компонентом у зміцненні стійкості громади та сприянні емоційному відновленню людей на постраждалих від війни територіях.

Так само у Вінницькій області "Ладжинський ярмарок можливостей" став ще одним значним досягненням у залученні громадськості. 23 майстер-класи з мистецтва та культури, проведені як мистецькі заходи ПЗПСП, надали вкрай необхідну платформу для більш ніж 450 учасників. Вони сприяли спрямуванню досвіду війни у творче вираження. Успіх цих заходів підкреслює ефективність мистецтва у вирішенні проблем психічного здоров'я.

Малюнок 11. У жовтні 2023 року MOM провела стартову конференцію, яка ознаменувала початок розширення програми в Херсоні та Миколаєві у співпраці з партнером-виконавцем "Майстерня добра", з метою надання допомоги постраждалим від війни через індивідуальні консультації та групові заходи. © MOM

Малюнок 12. Група дітей бере участь у заході для переміщених сімей, організованому МОМ в Одесі, Україна. Фото: МОМ/Станіслав Калач © МОМ

У східних областях України громади, особливо розташовані ближче до лінії зіткнення, стикаються з підвищеними потребами, але мають обмежений доступ до послуг у сфері ПЗПСП. МОМ прагне розширити свою діяльність у цих важкодоступних регіонах, реалізуючи власні програми на рівні громад, а також співпрацюючи з місцевими організаціями, такими як Благодійний фонд “Слов’янське серце” у Харківській і Донецькій областях та Громадська організація художників “Пектораль” у Полтавській і Харківській областях.

Підвищення обізнаності про ПЗПСП, культурні та рекреаційні заходи МОМ, такі як святкування свят, заняття йогою, футболом та заходи групової соціалізації, є важливим компонентом програм МОМ у сфері ПЗПСП. Ці заняття пропонують цілісний підхід до подолання психосоціального стресу, поєднуючи фізичне здоров’я з громадською активністю та психічним благополуччям.

Прикладом може слугувати діяльність МОМ зі створення адвент-календарів у Горішніх Плавнях та Котельві на Полтавщині: протягом грудня МОМ провела серію з чотирьох сесій, під час яких члени громади створювали власні унікальні адвент-календарі, а також брали участь у груповій дискусії про важливість турботи про себе. Цей вид діяльності заохочує учасників до значущих дій вдома та в особистому житті, формуючи при цьому почуття спільноти та турботи.

У Дніпрі екскурсії містом пропонують унікальну можливість дослідити та налагодити зв’язок зі своєю громадою, надаючи внутрішньо переміщеним особам відчуття приналежності,

зменшуючи ізоляцію та повертаючи відчуття нормального життя. Ці тури також заохочують соціальну взаємодію між переміщеними особами та членами приймаючої громади, сприяючи формуванню нових дружніх стосунків і мереж підтримки.

В основі партнерства МОМ з місцевими організаціями лежить принцип локалізації — стратегія, яка підкреслює важливість місцевих знань, досвіду та ресурсів у вирішенні конкретних регіональних потреб. Використовуючи сильні сторони місцевих партнерів-виконавців і волонтерських груп, МОМ може гарантувати, що її послуги у сфері ПЗПСП будуть не лише доступнішими, а й культурно та контекстуально релевантними. Протягом усього процесу реалізації заходів МОМ забезпечує необхідний нагляд і консультування партнерів, створюючи умови для взаємного зростання. Такий підхід до співпраці не лише забезпечує якість і сталість, а й дає партнерам змогу ефективно адаптуватися до потреб громад, гарантуючи довгострокову ефективність послуг. Такий підхід є особливо важливим у тих регіонах, де складнощі конфлікту та його психологічний вплив глибоко переплетені з місцевою соціальною структурою.

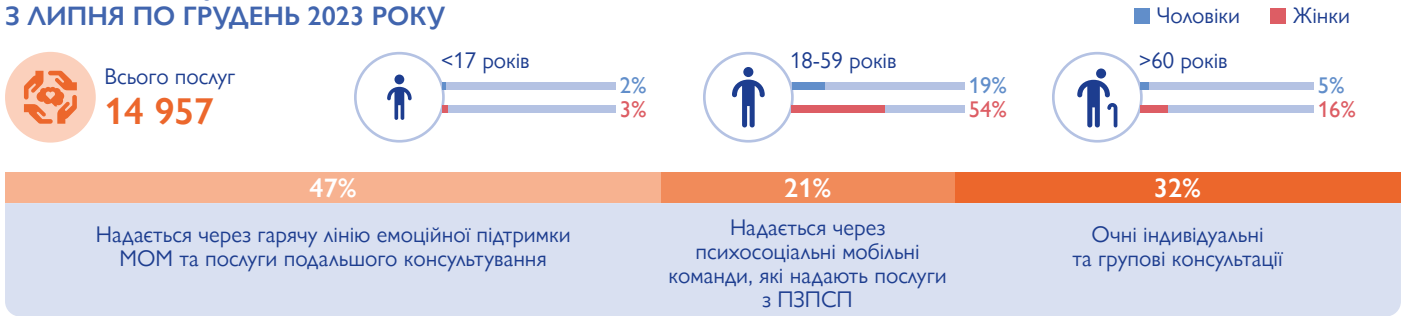
Висвітлена робота та партнерства демонструють сутність відновлення, стійкості та зв’язків у громадах, що є центральним елементом місії програми ПЗПСП по всій Україні. Тісно співпрацюючи з місцевими партнерами, МОМ надає адаптивну та комплексну підтримку безпосередньо громадам, які постраждали від війни. Постійна робота МОМ та її партнерів — це не лише відповідь на нагальні потреби, а й зобов’язання будувати майбутнє, сповнене надій та стійкості.

НАДАННЯ АДРЕСНОЇ ДОПОМОГИ ЧЕРЕЗ ЦІЛЬОВУ ТА СПЕЦІАЛІЗОВАНУ ПІДТРИМКУ

У другій половині 2023 року, коли стався один із найбільших в Україні інцидентів після лютого 2022 року, рятівним колом для багатьох людей стали цільові послуги підтримки, доступні особисто через мобільні та територіальні команди, а також дистанційно через гарячу лінію емоційної підтримки МОМ з питань ПЗПСП.¹¹

ЦІЛЬОВІ ПОСЛУГИ З ПІДТРИМКИ, НАДАНІ В ПЕРІОД З ЛИПНЯ ПО ГРУДЕНЬ 2023 РОКУ

СПЕЦІАЛІЗОВАНІ ПОСЛУГИ З ОХОРОНИ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я, НАДАНІ В ПЕРІОД З ЛИПНЯ ПО ГРУДЕНЬ 2023 РОКУ

6 липня 2023 року Львів пережив один з найсерйозніших з початку повномасштабного вторгнення обстріл цивільної інфраструктури. Реакція МОМ була негайною: психологи та соціальні працівники створили пункт першої психологічної допомоги у дворі найбільш пошкоджених будинків, пропонуючи консультаційні послуги та забезпечуючи місце спокою серед хаосу. МОМ повторила цей досвід у всіх своїх польових офісах в останні дні 2023 року, коли Україна зіткнулася з однією з найбільших ракетних і безпілотних атак по всій країні з перших днів повномасштабного вторгнення. Така здатність до швидкого реагування є надзвичайно важливою з огляду на життєво важливу роль психосоціальної підтримки під час кризи, яка дає негайне відчуття стабільності тим, хто постраждав від нападу.

“Зміцнюючи стійкість людей в Україні сьогодні, ми прокладаємо шлях до світлого, безпечного завтра. Відновлення України та її довгостроковий розвиток стануть можливими лише тоді, коли будуть загоєні невидимі та внутрішні рани війни.”

Угочі Деніелс,
Заступниця Генерального директора МОМ

У листопаді 2023 року 23 українці, переміщені та переселені з Гази, знайшли притулок у колективному центрі в Одесі. Тут МОМ надала їм вкрай необхідну підтримку у сфері ПЗПСП. Індивідуальні та групові сесії підтримки, організовані МОМ, мали вирішальне значення для допомоги цим сім'ям, і без того обтяженим травмами війни, адаптуватися до нового середовища. Ці заходи принесли не лише психологічне полегшення, а й відчуття спільності та приналежності.

¹¹ Мобільні клініки МОМ працюють у партнерстві зі своїми виконавчими партнерами UK Med, MED OK та Medical Teams International.

Центральним елементом підходу МОМ у цих інтервенціях було застосування методології “Управління проблемами плюс” (PM+). Цей науково обґрунтований підхід був спеціально розроблений для надання психологічної допомоги дорослим, які перебувають у складних життєвих обставинах у громадах, що зазнали впливу несприятливих факторів. Він ґрунтується на підході, спрямованому на вирішення проблем, що є корисним для людей, які мають симптоми

депресії, тривоги та стресу, прагнуть покращення загального психічного здоров'я та психосоціального благополуччя. У випадках, коли потрібна більш інтенсивна допомога, МОМ сприяє перенаправленню на психіатричні консультації та клінічні психологічні консультації, спрямовані на подолання вже наявного або нового гострого стресу, поведінкових проблем або психічних розладів середнього та важкого ступеня, що загострилися внаслідок конфлікту.

ДЗВІНКИ НА ГАРЯЧУ ЛІНІЮ

Загальна кількість дзвінків

4 787

Унікальні абоненти

2 342

ПСИХОЛОГІЧНІ КОНСУЛЬТАЦІЇ

Унікальні люди

410

Консультації

1 787

ПСИХІАТРИЧНІ КОНСУЛЬТАЦІЇ

Унікальні люди

122

Консультації

132

ВСЬОГО ПЕРЕНАПРАВЛЕНЬ

Перенаправлення на психологічні консультації

433

Перенаправлення на психіатричні консультації

273

Перенаправлення до інших служб (медичних, юридичних тощо)

731

Гаряча лінія емоційної підтримки МОМ з питань ПЗПСП, що працює українською, російською, англійською та арабською мовами, продовжує залишатися важливим каналом зв'язку між постраждалими особами по всій Україні. Вона також працює в Чехії, Угорщині, Литві, Молдові, Словаччині, Польщі, Румунії та Великій Британії, і надає їм життєво необхідні консультаційні послуги. Після первинних консультацій абоненти можуть бути перенаправлені для отримання більш цілеспрямованої психологічної або психіатричної допомоги, адаптованої до їхніх конкретних потреб. Гаряча лінія продовжує пропонувати та надає негайну

емоційну підтримку, відчуття безпеки, комфорту та емоційної стабілізації тим, хто телефонує. Оператори гарячої лінії також надають необхідну інформацію, практичну допомогу та соціальну підтримку, а також перенаправляють для отримання інших видів допомоги, у таких сферах як охорона здоров'я, захист, притулок або юридичні питання.

Підхід МОМ до надання цільових і спеціалізованих послуг підкреслює прихильність МОМ до вирішення складних потреб у сфері психічного здоров'я, що виникли внаслідок війни в Україні.

ПІДХІД МОМ ДО ІНТЕГРАЦІЇ ПЗПСП ТА ЗАСОБІВ ДО ІСНУВАННЯ

У другій половині 2023 року МОМ розширила послуги з ПЗПСП для отримувачів послуг із забезпечення засобів до існування, щоб вирішити багатогранні проблеми, з якими стикаються постраждалі від війни люди, особливо ті, хто опановує нові професії або шукає нову роботу.

Спираючись на підхід МОМ до ПЗПСП та інтеграції засобів до існування (MLI, англійською мовою), започаткований в Україні в червні 2023 року, МОМ розширила свою діяльність, щоб більш комплексно поєднати підтримку психічного здоров'я з програмами забезпечення засобів до існування.

Ця ініціатива, на початкових етапах спрямована на громади Київської та Полтавської областей, включає інформаційні сесії, групи взаємодопомоги та індивідуальне консультування у поєднанні з матеріальною підтримкою. Це сприяє загальному благополуччю та покращує механізми подолання труднощів, а також життєві та соціальні навички, необхідні для подолання психосоціальних стресів, пов'язаних із роботою. Програми МОМ з професійної орієнтації підтримують самопізнання, сприяють адаптації та гнучкості в нових професіях і ролях, даючи можливість постраждалим від війни людям рухатися вперед, незважаючи на щоденні виклики.

ІНТЕГРОВАНІ ПОСЛУГИ З ПЗПСП ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАСОБІВ ДО ІСНУВАННЯ (MLI), НАДАНІ В ПЕРІОД З ЛИПНЯ ПО ГРУДЕНЬ 2023 РОКУ

Станом на січень 2024 року МОМ залучила 337 осіб у Київській та Полтавській областях і розпочала консультації з 15 членами громад у Дніпропетровській області з метою інформування про майбутні програми MLI у регіоні. МОМ також провела тренінг для 20 своїх співробітників щодо підходу та посібника з MLI, з метою підготовки для впровадження послуг по всій Україні.

Одним із ключових заходів наприкінці 2023 року була співпраця з Київським міським центром зайнятості, де команда ПЗПСП МОМ провела 13 онлайн та очних

сесій для понад 139 співробітників і клієнтів центру зайнятості, покращуючи їхню здатність долати виклики, пов'язані з роботою, та створюючи сприятливе робоче середовище. Ці сесії охоплювали такі важливі теми, як подолання стресу, розвиток життєстійкості, тайм-менеджмент, протидія домаганням на робочому місці, позитивне мислення, вирішення проблем та комунікативні навички. Ця співпраця є прикладом того, як цілеспрямована підтримка може розширити можливості на робочому місці та створити більш сприятливе робоче середовище.

Малюнок 13. Світлана, яка отримувала допомогу із забезпечення засобів до існування, бере участь у комплексній сесії з ПЗПСП. © МОМ

Малюнок 14. MOM випустила україномовну версію свого інноваційного посібника з МЛІ у листопаді 2023 року © MOM

Відгуки отримані після проведення цих сесій підкреслюють їхню ефективність: учасники повідомляють про підвищення самооцінки, впевненості в собі, створення підтримуючих соціальних мереж і поліпшення здатності адаптуватися до мінливих обставин.

У листопаді 2023 року MOM в Україні відсвяткувала важливу подію — у Києві відбулася презентація української версії посібника MOM з ПЗПСП та інтеграції засобів до існування.¹² Ця подія стала важливим кроком на шляху до розширення проєктів, які інтегрують заходи з охорони психічного здоров'я та забезпечення засобами до існування. Презентація посібника збирила учасників та партнерів у сфері ПЗПСП для експертної оцінки та обговорення, що відображає спільні зусилля, які стоять за цим досягненням. Сам посібник відіграє

важливу роль у просуванні комбінованих послуг з ПЗПСП та забезпечення засобів до існування, що має вирішальне значення для досягнення позитивних результатів у сфері емоційного благополуччя та успіху в працевлаштуванні.

У перспективі в 2024 році MOM прагне розширити свою роботу у сфері ПЗПСП та інтеграції засобів до існування, щоб підтримати якомога більше людей, які здобувають нові професії або шукають роботу. Як буде докладніше розглянуто в наступному розділі, MOM також прагне надавати комплексну підтримку в сфері ПЗПСП ветеранам, які прагнуть повернутись до своєї професії у цивільному житті. Хоча послуги МЛІ є актуальними в гуманітарному контексті, вони так само важливі і в контексті відновлення, оскільки потреби в ПЗПСП і засобах до існування залишаються.

Малюнок 15. Презентація української версії Посібника з Інтеграції ПЗПСП та забезпечення засобами для існування (МЛІ) для спільноти ПЗПСП у Києві © MOM

¹² Посібник MOM з питань ПЗПСП та інтеграції засобів до існування (МЛІ) - українська версія, листопад 2023 р.: <https://ukraine.iom.int/sites/g/files/tmzbd11861/files/documents/2023-11/mli-ukrainian-digital-version.pdf>

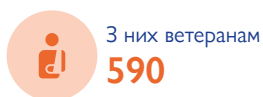
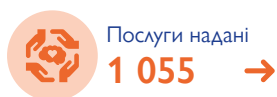

КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД МОМ ДО ПІДТРИМКИ ВЕТЕРАНІВ В УКРАЇНІ

У 2023 році МОМ значно посилила свої зусилля з підтримки ветеранів та їхніх родин в Україні, які стикаються з унікальними викликами під час переходу від військової служби до цивільного життя. Багато ветеранів, особливо чоловіки, борються з довготривалими наслідками бойових дій, які посилюються недостатньою підтримкою, обмеженими державними ресурсами та стигматизацією психічного здоров'я, частково через брак чоловіків-працівників системи ПЗПСП по всій Україні. МОМ тісно співпрацює з партнерами в Уряді

України, громадянським суспільством та гуманітарними партнерами для підтримки ветеранів та їхніх родин, чий потреби є нагальними, складними та багатогранними.

Упродовж 2023 року МОМ провела низку заходів з підвищення обізнаності, роботи з громадами та сім'ями, а також цілеспрямованої підтримки, подібних описаним в попередніх розділах цього звіту, але спеціально пристосованих до потреб ветеранів та членів їхніх сімей.

УЗАГАЛЬНЕННЯ

5%

залучені через інформаційні сесії (не включаючи інформаційні кампанії на рівні громади)

57%

залучені через інформаційні сесії (не включаючи інформаційні кампанії на рівні громади)

31%

залучені до надання цілеспрямованої підтримки (23% з них через гарячу лінію)

МЕНШЕ 1%

залучені до надання спеціалізованих послуг

7%

залучені до надання послуг із зміцнення потенціалу

ВЕТЕРАНИ

10%

залучені через інформаційні сесії (не включаючи інформаційні кампанії на рівні громади)

26%

залучені до діяльності з підтримки громади та сім'ї

58%

залучені до надання цілеспрямованої підтримки (39% з них — через гарячу лінію)

1%

залучені до надання спеціалізованих послуг

2%

залучені до надання послуг із зміцнення потенціалу

ЧЛЕНИ СІМЕЙ ВЕТЕРАНІВ

4%

залучені через інформаційні сесії (не включаючи інформаційні кампанії на рівні громади)

63%

залучені до діяльності з підтримки громади та сім'ї

25%

залучені до надання цілеспрямованої підтримки (19% з них — через гарячу лінію)

МЕНШЕ 1%

залучені до надання спеціалізованих послуг

8%

залучені до надання послуг із зміцнення потенціалу

Наприклад, один із проєктів ПЗПСП у Вінницькій області для ветеранів та їхніх сімей включає заняття верховою їздою об'єднану із психосоціальними елементами. Ці заходи спрямовані на підвищення здатності учасників справлятися з емоційними та фізичними наслідками військової служби, відновлення механізмів підтримки в сім'ї та зміцнення позитивного діалогу між партнерами, батьками та дітьми. MOM тісно співпрацює з фахівцями-практиками, які спеціалізуються

на підтримці та реінтеграції ветеранів, розробляючи та сприяючи всім заходам, спрямованим на ветеранські групи. Крім того, MOM очолює комплексну програму зміцнення потенціалу, спрямовану на підтримку надання комплексних послуг у сфері ПЗПСП у майбутньому, а також надає підтримку центрам допомоги ветеранам, забезпечуючи їх обладнанням і ноу-хау для розширення надання послуг у сфері ПЗПСП.

У другій половині 2023 року MOM реалізувала низку трансформаційних заходів, спрямованих на підтримку реінтеграції українських ветеранів та їхніх родин.

Ці ініціативи стали променем надії та зцілення для багатьох. Оксана та її чоловік Андрій, ветеран, прийшли на один із заходів з позитивним баченням. "Я очікую повернення до життя без страху і тривоги", - поділилася Оксана, висловлюючи сподівання багатьох сімей ветеранів.

Шлях Андрія, як і багатьох колишніх солдатів, був пов'язаний з труднощами після повернення з фронту. Він, як і інші в його ситуації, часто боровся з деструктивними емоціями, що призводило до абстиненції, яка напружувала стосунки в родині.

Ця складна реальність спонукала їх взяти участь у чотириденному заході MOM у Львові, де зібралися десять родин з різних куточків України. Ця сімейна зустріч, одна з кількох у рамках програми підтримки ветеранів та їхніх родин, була організована в безпечному та сприятливому середовищі. Під керівництвом тренерів Христини Облучинської-Шабазової та доктора Джошуа Краймаера учасники беруть участь у підтримуючих заходах, дискусіях та іграх, які мають на меті допомогти ветеранам та їхнім родинам адаптуватися до цивільного життя.

Ольга, вдова українського солдата, поділилася схожими думками про вплив цих програм. "Після втрати чоловіка почати психотерапію було найкращим вибором для мене і мого сина", - зазначила вона. Досвід Ольги підкреслює ширший вплив сесій з арт елементами MOM, які є частиною ретриту і ширшого спектру послуг, які MOM пропонує ветеранам та їхнім родинам. Ці заняття надають важливу підтримку психічному здоров'ю, допомагаючи таким сім'ям, як родина Ольги, пережити горе і стати на шлях зцілення.

Малюнок 16. Ольга та її син беруть участь у мистецькому заході, організованому MOM © MOM

Успіх заходів MOM для ветеранів та їхніх родин підкреслює важливість таких ініціатив у зміцненні надії та відновленні. Вони не лише надають ветеранам та їхнім сім'ям інструменти для відновлення їхнього життя, а й уособлюють прагнення до майбутнього, в якому вони зможуть процвітати без тіні страху та тривоги.

СПІВКЕРІВНИЦТВО РОБОЧОЮ ГРУПОЮ З ПИТАНЬ ПЗПСП ДЛЯ ВЕТЕРАНІВ

26 червня 2023 року МОМ сприяла проведенню інформаційної сесії в Києві, яка відіграла вирішальну роль у створенні Тематичної робочої групи з питань психічного здоров'я ветеранів. Подальше створення Тематичної робочої групи з питань психічного здоров'я та психосоціальної підтримки для ветеранів стало значним кроком вперед для розширення діяльності Технічної робочої групи з питань ПЗПСП в Україні. МОМ і Координаційний центр з психічного здоров'я при Кабінеті Міністрів України спільно очолюють Тематичну робочу групу в рамках національної Технічної робочої групи з питань ПЗПСП. Підгрупа розглядає існуючий і зростаючий попит на послуги з ПЗПСП серед ветеранів і, що не менш важливо, слугує органом, який координує діяльність зростаючої кількості організацій, залучених до надання такої підтримки.

З моменту свого створення Тематична робоча група збиралася двічі: у вересні в Києві та в листопаді 2023 року в Одесі. Ці зустрічі об'єднали зацікавлені сторони, включно з місцевими суб'єктами, урядовцями, донорами та гуманітарними партнерами, для вироблення комплексного та уніфікованого підходу до задоволення потреб ветеранів у сфері ПЗПСП на національному, регіональному та місцевому рівнях. Доповнюючи існуючі програми МОМ, спрямовані на ветеранів, Тематична робоча група відіграє важливу

роль у сприянні співпраці між постачальниками послуг, підтримці оптимізації оцінювання та збору даних, допомозі в розробці, сприянні та наданні інформації про можливості зміцнення потенціалу людей, які займаються допомогою та підтримкою ветеранів і постраждалих від війни громад.

Нарешті, 4-5 грудня 2023 року МОМ у партнерстві з Координаційним центром з психічного здоров'я при Кабінеті Міністрів України та Міністерством у справах ветеранів України провела дводенну конференцію, присвячену плануванню та координації надання послуг з ПЗПСП для ветеранів в Україні. Конференція під назвою "Підвищуємо життєстійкість разом: Інтеграція захисту, інклюзії, підвищення обізнаності та локалізації в підході до ПЗПСП на рівні громад" стала важливим кроком у вирішенні комплексних потреб ветеранів, які постраждали від війни. Програма конференції була широкою та інклюзивною, охоплюючи теми від інтеграції людей з інвалідністю до інтеграції ПЗПСП з підтримкою засобів до існування.

Під час конференції експерти обговорили важливість широкомасштабних інформаційних кампаній та життєво важливу роль місцевих постачальників послуг у наданні ефективної психіатричної допомоги. Особливим моментом заходу стала презентація досвіду місцевої неурядової організації у наданні ПЗПСП ветеранам. Ця сесія, разом з обговоренням опитування щодо проблем соціальної інтеграції, з якими стикаються ветерани та їхні сім'ї, змалювала детальну картину поточної ситуації. Ключовою темою конференції було психічне благополуччя ветеранів; виступи українських урядових радників дали змогу зрозуміти складнощі та нюанси розробки політики у цій сфері. Конференція ознаменувала значний прогрес у зміцненні системи підтримки ветеранів в Україні, підкресливши необхідність спільних, ефективних та інклюзивних стратегій.

Конференція також включала презентації та обговорення різних аспектів ПЗПСП, включаючи захист, інтеграцію людей з інвалідністю та інтеграцію ПЗПСП з підтримкою засобів до існування. Експерти обговорили такі ключові теми, як широкомасштабні інформаційні кампанії та важливість підтримки місцевих постачальників послуг.

Малюнок 17. Конференція завершилася підтвердженням відданості МОМ справі підтримки психічного здоров'я та психосоціальних потреб ветеранів. Д-р Хатем Марзук і пан Ніколас Вілфред Вуд, які представляли МОМ, підкреслили постійні зусилля і співпрацю, необхідні для того, щоб зробити відчутний вплив на життя ветеранів. © МОМ

ПОСИЛЕННЯ ПОТЕНЦІАЛУ ФАХІВЦІВ, ЯКІ НАДАЮТЬ ПІДТРИМКУ ВЕТЕРАНАМ ТА ЇХНІМ СІМ'ЯМ

Спираючись на фундаментальні зусилля МОМ, спрямовані із початку 2023 року на розширення доступу ветеранів до послуг з охорони психічного здоров'я, МОМ тісно співпрацює з Урядом України над розробкою та реалізацією навчальних програм, спрямованих на зміцнення мереж підтримки ветеранів та фахівців у сфері психічного здоров'я. Ці ініціативи, розпочаті в середині 2023 року, знаменують собою критично важливе розширення підходу МОМ до допомоги ветеранам, сприяючи створенню сталої системи підтримки ветеранської спільноти.

Під керівництвом фахівців МОМ та доктора Джошуа Краймаєра, фахівця-практика з великим досвідом співпраці з Міністерством у справах ветеранів США, методологія МОМ поєднує найкращі світові практики реінтеграції ветеранів з українським досвідом у сфері охорони психічного здоров'я. Темі програми включають ритуали повернення, роботу зі стресовими факторами, управління гнівом, залучення сім'ї та стратегії запобігання домашньому та гендерно зумовленому насильству, а також подолання важких психосоціальних наслідків бойового досвіду. Ця серія тренінгів є унікальною за своїм підходом: вона не лише розглядає традиційні терапевтичні методи, але й наголошує на важливості ветеранських лідерів у сфері охорони психічного здоров'я, визнаючи, що багато ветеранів почуваються комфортніше, отримуючи допомогу від колег, які мають подібний досвід.

Станом на кінець 2023 року МОМ підготувала понад 219 українських психологів і ветеранів, а в перші місяці 2024 року планує навчити ще 140 учасників. Ці тренінги є життєво важливими для задоволення зростаючої потреби у підтримці психічного здоров'я ветеранів в Україні, забезпечуючи належну підготовку фахівців для вирішення складних викликів, з якими стикається ця спільнота.

Завдяки безпосередньому наданню послуг, співголозуванню в Робочій групі з питань ПЗПСП для ветеранів та постійній участі МОМ у розбудові спроможності надання послуг у сфері ПЗПСП для ветеранів, МОМ робить значний внесок у покращення доступу ветеранів та членів їхніх сімей до послуг з охорони психічного здоров'я, а також у покращення їхнього досвіду реінтеграції в суспільство. Завдяки розширенню програм, запланованих на 2024 рік, ці зусилля знаменують собою значний прогрес у підтримці позитивної реінтеграції ветеранів України в суспільство, закладаючи основу для їхнього сталого благополуччя та активної участі в житті суспільства.

Малюнок 18. Денис, ветеран, приєднався до більш ніж 20 осіб на тренінгу з надання психосоціальної підтримки ветеранам. © МОМ

“Мої товариші врятували мене на полі бою, давши мені другий шанс на життя. Завжди захоплювався психологією, тепер це моя місія.”

Розповідає ветеран Денис. Разом із понад 20 учасниками він відвідав тренінг МОМ для ветеранів про надання психосоціальної підтримки таким же демобілізованим солдатам, як і він.

“Багато ветеранів не звертаються до традиційних кабінетів психічного здоров'я. Їм набагато легше отримати доступ до психіатричної допомоги, якщо у нас є ветерани-лідери з власною історією одужання”.

Д-р Джошуа Креймаєр, головний доповідач на заході МОМ, присвяченому підтримці ветеранів у сфері ПЗПСП у Вінниці в серпні 2023 року

СТРАТЕГІЧНЕ НАВЧАННЯ ТА ПОСИЛЕННЯ ІНІЦІАТИВ

Оскільки війна триває, а потреби постраждалих від неї зростають, МОМ активізує свої зусилля з розбудови стійких і життєздатних структур для надання довгострокової підтримки у сфері ПЗПСП в Україні. Ці зусилля спрямовані на задоволення багатогранних і динамічних потреб у країні, з особливим акцентом на підвищенні кваліфікації фахівців, які постійно

адаптують свої практики в умовах воєнних викликів. Ініціативи МОМ є широкомасштабними і охоплюють медичних працівників, урядових партнерів, ветеранів і фахівців, які надають підтримку ветеранам, гуманітарні організації, освітян та осіб, які працюють з дітьми та молоддю, а також інших, хто займається підтримкою постраждалих від війни.

2 228 ОСІБ ВЗЯЛИ УЧАСТЬ У ТРЕНІНГАХ ТА ПОСЛУГАХ З ПОСИЛЕННЯ ПОТЕНЦІАЛУ В ПЕРІОД З ЛИПНЯ ПО ГРУДЕНЬ 2023 РОКУ

Паралельно МОМ зосереджується на розширенні можливостей психологів і педагогів, які надають підтримку переміщеним і постраждалим від війни дітям і сім'ям. У другій половині 2023 року понад 979 фахівців взяли участь у тренінгах МОМ, присвячених наданню першої психологічної допомоги (ППД) та управлінню стресом. Мета таких тренінгів - створити мережу фахівців, які вміють виявляти дітей, що переживають психологічний стрес, та надавати їм допомогу, інтегруючи підтримку психічного здоров'я в освітнє середовище.

Ці зусилля доповнюються внеском МОМ у кампанію з підвищення обізнаності "Ти як?", в рамках якої МОМ проводить навчальні програми для партнерів з міністерств охорони здоров'я, освіти, молоді та спорту, а також для соціальних працівників, партнерських установ ООН та співробітників НУО. Багато з учасників тренінгів тісно співпрацюють із групами населення, які перебувають у вразливому становищі, зокрема з людьми з інвалідністю, дітьми, молоддю та внутрішньо переміщеними особами, тому їхня здатність надавати базову психосоціальну допомогу, таку як ППД, має вирішальне значення. У період з липня по грудень 2023 року МОМ підготувала понад 1100 фахівців з цих життєво важливих компетенцій.¹¹

Малюнок 19. "Зберігати спокій життєво важливо для того, щоб діти почувалися комфортніше під час повітряної тривоги", - каже Анастасія з Бахмута, яка зараз працює вихователькою у дитячому садку у Вінницькій області. Анастасія взяла участь у тренінгу МОМ з надання першої психологічної допомоги та подолання стресу. © МОМ

¹¹ Внесок МОМ був неодноразово публічно визнаний, у тому числі ГО "Безбар'єрність", Міністерством охорони здоров'я України та Міністерством молоді та спорту України.

Малюнок 20. Щоденна взаємодія з проблемами інших людей може призвести до сильного стресу для соціальних працівників та місцевих адміністрацій. У співпраці з Норвезькою радою у справах біженців МОМ організувала тренінг із подолання стресу та психологічної допомоги в Миколаївській області. © МОМ

Малюнок 21. Медичні працівники беруть участь у тренінгу з профілактики професійного вигорання в Миколаївській області. Фото: МОМ/Станіслав Калач © МОМ

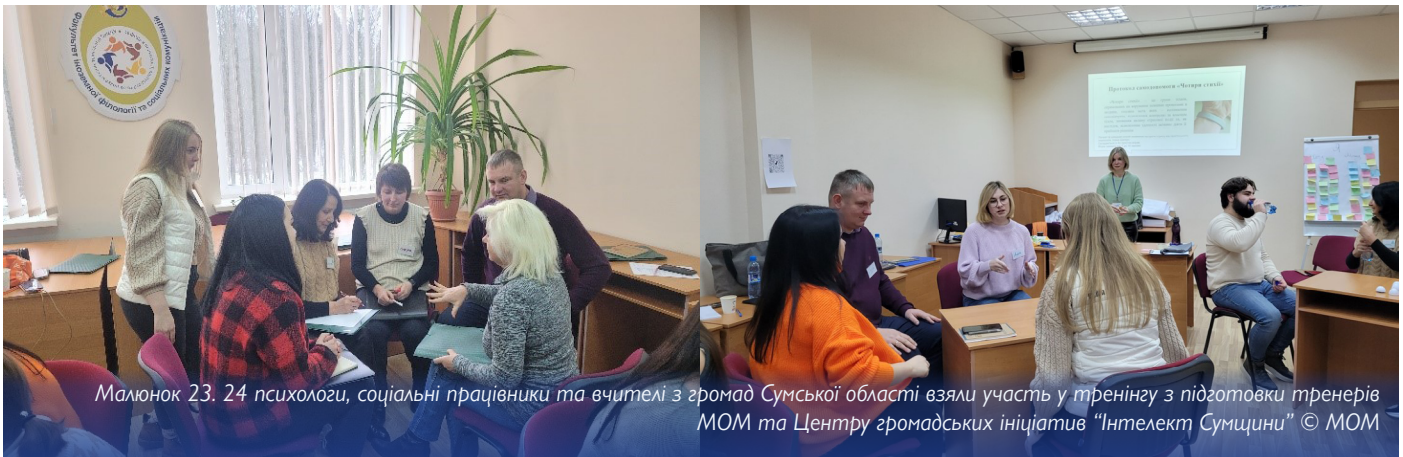
Малюнок 22. Два психологи МОМ, Яна та Євген, проводять заняття з профілактики професійного вигорання для медичних працівників у Миколаєві, Україна. © МОМ

Медичні мобільні бригади МОМ були створені для того, щоб дістатися до віддалених населених пунктів і надати підтримку медичному персоналу, який там залишився. Психологи є невід'ємною частиною цих бригад, оскільки потреба в психологічній допомозі зростає через війну. Це стосується як пацієнтів, так і медичного персоналу.

Яна пояснює різноманітність послуг, які надає МОМ: "Наш підхід включає як індивідуальні консультації, так і групові заняття. Формат адаптується до аудиторії: для дітей ми пропонуємо заняття, що надолужують пропущене, а для дорослих - індивідуальні тренінги, що базуються на конкретних запитах. Ці запити часто стосуються таких питань, як панічні страхи або проблеми з агресією, які можуть суттєво заважати нормальному життю та роботі".

Далі вона розповідає про їхній досвід роботи в місті Снігурівка Миколаївської області, підкреслюючи унікальні виклики, з якими стикаються медичні працівники тамтешніх лікарень: "У Снігурівці наша робота полягала в підтримці лікарів, які опинилися в окупації. Досвід окупації в поєднанні зі стресом від постійних вибухів глибоко вплинув на їхній емоційний стан. Зараз ці лікарі лікують пацієнтів, які, незважаючи на те, що в першу чергу потребують фізичного лікування, також потребують когось, з ким можна було б поговорити про психологічні аспекти їхнього досвіду". Це твердження підкреслює складність потреб на територіях, що постраждали від війни, де психологічна підтримка має вирішальне значення навіть у професіях, які традиційно зосереджені на фізичному здоров'ї.

Малюнок 23. 24 психологи, соціальні працівники та вчителі з громад Сумської області взяли участь у тренінгу з підготовки тренерів МОМ та Центру громадських ініціатив "Інтелект Сумщини" © МОМ

Крім того, ініціативи МОМ включають важливу підтримку медичного персоналу, зосереджуючись на зменшенні ризику професійного вигорання та пропонуючи індивідуальні консультації з питань психічного здоров'я пацієнтам медичних закладів, які не мають регулярного доступу до психологічної підтримки. Цей ключовий аспект роботи МОМ відіграє важливу роль у зменшенні тиску, з яким стикаються місцеві медичні працівники. Особливо в регіонах, де бракує психологів, навчених працювати зі стресовими ситуаціями, спричиненими війною, пацієнти часто звертаються по допомогу до лікарів інших спеціальностей. Інтервенції МОМ допомагають задовольнити зростаючий попит на послуги з охорони психічного здоров'я і дають змогу медичним працівникам ефективніше зосередитися на своїх основних медичних обов'язках. Такий підхід має вирішальне значення для забезпечення того, щоб система охорони здоров'я на постраждалих територіях продовжувала функціонувати і реагувати на різноманітні потреби, що виникають унаслідок війни.

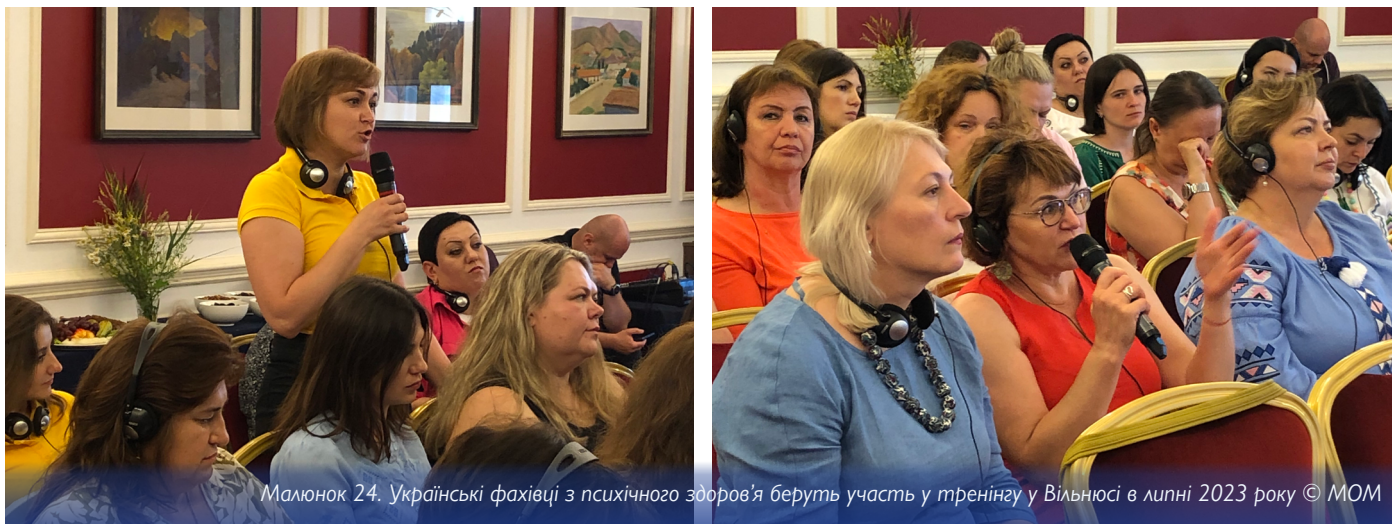
У грудні 2023 року МОМ почала розширювати сферу своєї діяльності, розпочавши співпрацю зі своїм новим виконавчим партнером — Центром громадських ініціатив "Інтелект Сумщини". Разом МОМ та Центр громадських ініціатив ініціювали навчальну програму для 24 психологів, соціальних працівників та молодіжних працівників з шести різних громад Сумської області. Ці тренінги, що охоплюють основні навички з ПЗПСП, управління стресом та самодопомоги, є першими кроками для цих фахівців, які навчатимуть понад 900 членів своїх громад та їхніх колег таким же навичкам. Такі програми підготовки тренерів мають вирішальне значення для розширення послуг з підтримки ПЗПСП, де їх відносно мало і вони важкодоступні, сприяючи більш широкому та ефективному реагуванню на кризу, що триває.

Постійна співпраця між Представництвом МОМ в Україні, партнерськими місіями МОМ та міжнародними академічними партнерами була важливою для

забезпечення умов для навчання фахівців у сфері охорони психічного здоров'я. Особливо цінною є можливість проводити тренінги за кордоном, що дає змогу українським фахівцям у сфері охорони психічного здоров'я співпрацювати та навчатись у міжнародних експертів, які не мають змоги приїхати в Україну. Ці тренінги пропонують безпечний простір для обміну досвідом та навчання, а також перепочинок від війни, такий необхідний українським учасникам.

Ключовим прикладом такої співпраці є партнерство між Представництвом МОМ в Україні та Представництвом МОМ у Литві, яке стало наріжним каменем у посиленні підтримки фахівців у сфері охорони психічного здоров'я в Україні. У липні 2023 року МОМ провела дводенний семінар у Вільнюсі для понад 240 українських фахівців у сфері охорони психічного здоров'я. Він мав на меті допомогти їм адаптувати свої практики до мінливих потреб клієнтів в умовах війни, зосередивши увагу на методах консультування людей, які переживають втрату та горе. Цей семінар, що став третім проведеним у Литві з лютого 2022 року. Він підкреслив важливість безпосереднього консультування психологів та їхньої співпраці з іншими секторами, такими як мистецтво і медіа, щоб допомогти людям пережити свої втрати і знайти нові сенси у власному досвіді.

Ці семінари були покликані допомогти фахівцям у сфері охорони психічного здоров'я опанувати навички протистояння унікальним викликам війни, наприклад робота із дітьми, які глибоко постраждали від проблем, пов'язаних з конфліктом. Ця ініціатива з розбудови потенціалу стала важливою платформою для взаємного навчання та обговорення, вона дозволила фахівцям обмінятися думками та вдосконалити свої підходи. Спільний характер цих тренінгів має важливе значення для розуміння закономірностей, що спостерігаються на практиці. Особливо з огляду на те, що попит на послуги з охорони психічного здоров'я в Україні стрімко зріс.

Малюнок 24. Українські фахівці з психічного здоров'я беруть участь у тренінгу у Вільнюсі в липні 2023 року © МОМ

“Минуло понад 500 днів з початку повномасштабної війни Російської Федерації проти України. Українці втратили своїх рідних і близьких, багато людей пропали безвісти. Щоб пережити цей біль, люди потребують емоційної підтримки та допомоги професіоналів, які знають, як допомогти людині пережити таке горе.”

Ейтвідас Бінгеліс

Голова Представництва МОМ у Литві

“Якщо ми не знаходимо або не створюємо сенс свого життя, фрагменти страшного невимовного досвіду можуть виринати в найнеочікуваніші моменти. Але якщо ми створюємо історію, вона допомагає нам зібрати ці фрагменти до купи. Тоді втрата і горе стають трохи більш терпимими.”

Мантас Єршовас

психолог Представництва МОМ у Литві, яка координувала тренінг

“У консультативному кабінеті ми боремося за стійкість людей, і ми повинні перемогти. Не існує рецепту чи чарівного слова, яке б зцілило їхнє горе та позбавило болю. Але ми можемо навчитися переживати біль, думати не лише про те, що втрачено, але й про те, що залишається після втрати... За останній рік я не бачив жодної дитини в консультації, яка б не ініціювала гру, пов'язану з війною — танки, укриття, зброя. Багато людей страждають від безсонних ночей, постійного хвилювання, відповідальності, тривоги за майбутнє... Ця війна зробила нас також більш витривалими, сильними, свідомими. Кожному з нас важко, але зараз ми об'єднані як ніколи.”

Професор Ольга Савиченко працює на кафедрі соціальної та прикладної психології в Житомирській області. За останні 18 місяців їй довелося адаптувати свої методи роботи, щоб краще відповідати мінливим потребам клієнтів, які зараз живуть у стражданнях війни. Ольга була однією з 50 українських фахівців у сфері психічного здоров'я, які взяли участь у дводенному семінарі в Литві

Зусилля Представництва МОМ в Україні, спрямовані на посилення потенціалу ПЗПСП по всій Україні, відображають глибоке прагнення забезпечити належну підготовку українських фахівців у сфері охорони психічного здоров'я до надання допомоги тим, хто її потребує. Ці ініціативи з розбудови потенціалу мають фундаментальне значення для задоволення потреб України у сфері охорони психічного здоров'я, а також для покращення сталості та доступності високоякісних послуг.

РОЗШИРЕННЯ ПАРТНЕРСТВА ДЛЯ ПОКРАЩЕННЯ ПОСЛУГ У СФЕРІ ПЗПСП

Зазираючи у 2024 рік і далі, МОМ прагне підтримувати й посилювати координацію з широким колом партнерів, охоплюючи міжнародний і місцевий контексти, а також гуманітарну сферу та сферу розвитку. Ця прихильність до міжсекторальної співпраці має фундаментальне значення для створення більш результативних і масштабних ініціатив у 2024 році. Оскільки війна та зусилля з відновлення тривають, МОМ готова співпрацювати зі своїми партнерами на всіх рівнях — глобальному, національному, обласному та місцевому — щоб адаптувати свої послуги до потреб, що змінюються.

Ключові партнери включають:

- **Національні та місцеві органи влади:** МОМ тісно співпрацює з державними органами, зокрема з Координаційним центром з психічного здоров'я при Кабінеті Міністрів України, Міністерством охорони здоров'я України, Міністерством молоді та спорту України, а також з місцевими та регіональними органами влади, щоб забезпечити узгоджений та уніфікований підхід до надання послуг.
- **Міжвідомча та міжнародна співпраця з НУО:** Партнерство з агентствами ООН, зокрема ВООЗ, Управлінням Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН), Дитячим фондом ООН (ЮНІСЕФ), Міжнародною Федерацією Товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця (МФЧХ), а також з такими неурядовими організаціями, як Комітет у справах біженців, Данська рада у справах біженців і Міжнародний комітет порятунку, відіграє важливу роль у реагуванні МОМ на надзвичайні ситуації.
- **Координація гуманітарної діяльності:** МОМ є активним членом асоційованої з МПК Референтної групи з питань ПЗПСП, яка значною мірою впливає на формування програм в Україні. МОМ є співголовою Тематичної робочої групи з ПЗПСП для ветеранів. Крім того, МОМ є співголовою робочої групи з питань ПЗПСП у східних областях (Дніпровський хаб: Запорізька, Полтавська, Харківська та Дніпропетровська області) та Вінницькому обласному координаційному центрі, сприяючи розробці скоординованих стратегій та обміну інформацією між національними та міжнародними партнерами. На глобальному рівні МОМ є співголовою робочих груп з питань ПЗПСП на рівні громад; з питань ПЗПСП та розбудови миру; з питань ПЗПСП, засобів до існування та грошових інтервенцій; з питань ПЗПСП для чоловіків та хлопців.
- **Відновлення та довгострокові рішення:** Оскільки гуманітарні потреби не зменшуються, МОМ розпочинає ініціативи з довгострокового відновлення та довгострокових рішень, інтегруючи інноваційні підходи до ПЗПСП у всіх секторах для забезпечення сталого доступу до послуг з охорони психічного здоров'я.
- **Громадянське суспільство та волонтерські групи:** Співпраця з такими організаціями, як ГО «Безбар'єрність» – виконавчий партнер ініціативи першої леді Олени Зеленської «Без бар'єрів», спрямованої на створення рівних можливостей для всіх українців, Громадська організація художників «Пектораль», Благодійний фонд «Слов'янське серце», «Майстерня добра», Центр громадських ініціатив «Інтелект Сумщини» та Legko Spase, який є співголовою технічної робочої групи з ПЗПСП у Вінницькій області, дозволяє МОМ здійснювати заходи з ПЗПСП у важкодоступних районах, забезпечуючи культурну актуальність та довіру громади.
- **Портал досліджень з питань міграції та охорони здоров'я:** Внесок МОМ у цей глобальний репозиторій висвітлює зв'язки між міграцією, охороною здоров'я та політикою, сприяючи обміну інформацією з політиками, дослідниками та іншими зацікавленими сторонами.

Ці партнерства дозволяють МОМ надавати комплексні послуги з ПЗПСП в Україні з урахуванням культурних особливостей, використовуючи місцеві знання, зміцнюючи довіру громад та сприяючи довгостроковій стійкості та відновленню.

ДЛЯ ОТРИМАННЯ ДОДАТКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ПРОГРАМУ MOM В УКРАЇНІ З ПЗПСП,
БУДЬ ЛАСКА, ЗВЕРТАЙТЕСЯ ДО ХАТЕМА МАРЗУКА (HATEM MARZOUK) HMARZOUK@IOM.INT

Norwegian Ministry of Foreign Affairs